

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์มีความฉลาดและรอบรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การที่สังคมและประเทศชาติจะพัฒนาเพียงใดนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การที่ประเทศนั้นสามารถจัดการศึกษาและสอนคนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด การสอนจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป สำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือในหลักสูตรระดับอื่น ๆ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันปัญหาที่ครูมักจะพบในการสอนคือปัญหาที่ว่า จะสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างไร (ไสว เลี่ยมแก้ว, 2528 : 13) ทั้งนี้การที่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ มากขึ้น จะนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นต่อไป ดังนั้นเทคนิคและวิธีสอนจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญมากที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

การสอนเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นการเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนซึ่งมีวิธีการเสนออยู่หลายวิธีด้วยกัน แต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ถ้าหากจะกล่าวถึงแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการสอน พอลจะกล่าวได้ว่าวิธีสอนที่ดีที่สุดควร เป็นวิธีสอนที่เมื่อนำมาใช้แล้วทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ดังนั้นวิธีสอนแบบต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมในการใช้แตกต่างกัน เช่น บางวิธีอาจให้ผลดีสำหรับการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มโนทัศน์ (Concept Learning) บางวิธีอาจเหมาะสมสำหรับพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะ เป็นต้น นอกจากนี้วิธีสอนที่ดีควรเป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการคิด สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ควรใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน (นาตยา ภัทรแสงไทย, 2525 : 148)

ในบรรดาวิธีการสอนหรือการเสนอความรู้ที่มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน การบรรยายแม้จะเป็นวิธีที่เก่าแก่และใช้กันมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ และที่สำคัญคือ การบรรยายยังเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันหรือแม้แต่ในอนาคต (Collingwood and Hughes, 1978 : 175) ทั้งนี้จากจุดประสงค์ของการเรียนรู้บางอย่างหากเลือกเสนอความรู้โดยใช้วิธีการบรรยายจะเหมาะสมกว่าวิธีอื่น เช่น การบอกความหมาย การให้คำนิยาม การเล่าเรื่อง การสรุปประเด็นต่าง ๆ ของเนื้อเรื่อง เป็นต้น นอกจากนี้แม้ว่าจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ตั้งไว้สามารถทำให้บรรลุผลได้ด้วยวิธีต่าง ๆ กัน แต่เมื่อวัดผลการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ก็พบว่าผลที่ได้ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งวิธีต่าง ๆ เหล่านี้หมายรวมถึงการบรรยายด้วยเช่นกัน (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2524 : 55-58)

เกี่ยวกับความหมายของการบรรยาย ผกา สัตยธรรม (2524 : 128) ให้ความหมายว่า การบรรยายหมายถึงการพูด การเล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นการให้เนื้อหาแก่ผู้เรียน ให้ความรู้และแนวคิดต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการฟังเป็นส่วนใหญ่ ส่วน ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์ (2524 : 55) ให้ความหมายว่า การบรรยายหมายถึงการที่ผู้บรรยายหรือผู้สอนใช้การพูด การเล่าหรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ แก่ผู้ฟังไม่ว่าจะใช้เวลาสั้นหรือยาวเพียงใด โดยที่ผู้บรรยายเป็นฝ่ายเตรียมการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ มาแล้ว ส่วนผู้ฟังเป็นฝ่ายรับผลการศึกษาค้นคว้านั้น จากการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูในการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยกรมวิชาการ (2523) พบว่าครูส่วนมากนิยมใช้การบรรยายในการสอนวิชาต่าง ๆ มีพฤติกรรมการบรรยายเฉลี่ยร้อยละ 73.98 ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุริชัย หวันแก้ว และคนอื่น ๆ (2528 : 54-55) ซึ่งพบว่าครูส่วนใหญ่ชอบสอนแบบบรรยาย นอกจากนี้จะเป็นที่ยอมรับในระดับมัธยมศึกษาแล้ว การบรรยายยังเป็นที่ยอมรับในระดับอย่างอื่น ได้แก่ ระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็นิยมใช้การบรรยายในการเสนอบทเรียน เช่น การเสนอบทเรียนทางวิทยุสำหรับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ หรือกรณีวิธีการศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิด อันได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การฝึกอบรมบุคลากรในด้านต่าง ๆ ล้วนแต่มีความจำเป็นต้องใช้การบรรยายในการ

ถ่ายทอดความรู้ทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าการบรรยายเป็นวิธีเสนอให้ความรู้ที่มีประโยชน์และอำนวยความสะดวกเป็นอย่างมาก เป็นที่นิยมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในสภาพของการเรียนปัจจุบันมีเอกสารและตำราเรียนอยู่มากมายที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้กันอย่างกว้างขวาง จึงมีนักการศึกษาบางคนโต้แย้งว่าการบรรยายเป็นวิธีที่ไม่จำเป็นอีกต่อไปแล้วและเกือบจะเป็นวิธีไร้คุณค่า โดยเฉพาะกรณีของผู้ฟังขาดความสนใจหรือฟังคำบรรยายไม่ทัน เพราะไม่สามารถย้อนกลับไปทบทวนได้ดีเหมือนกับอ่านตำราเอง แต่ขณะเดียวกันยังมีนักการศึกษาอีกจำนวนมากที่ยังคงสนับสนุนวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้วยการบรรยาย เพราะพิจารณาแล้วเห็นว่าวิธีนี้มีประโยชน์หลายประการ เช่น สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้มากในเวลาจำกัด ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้ได้กับผู้เรียนไม่จำกัดจำนวน สามารถนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ไม่ปรากฏในตำรามานอกแล้วแก่ผู้เรียนได้สะดวก ไพฑูรย์สินลาร์ตัน (2524 : 58) ได้เสนอว่าการบรรยายยังใช้ได้ดีในการเสนอแนวคิดเบื้องต้น ให้นิยาม หลักการ และข้อมูลที่เป็นต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่ามีวิธีสอนอยู่หลายวิธีด้วยกัน และแต่ละวิธีย่อมมีข้อดีและข้อจำกัด เช่นเดียวกันวิธีการบรรยายก็มีข้อดีและข้อจำกัดพอจะสรุปได้ดังนี้

ข้อดี

1. การบรรยายเป็นวิธีที่เหมาะสมมาก เมื่อต้องการจะให้เนื้อหาจำนวนมากแก่ผู้เรียนในเวลาจำกัด
2. การบรรยายเป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่าในการบรรยายหรืออธิบายเรื่องราวใหม่ ๆ ซึ่งยังไม่เป็นที่แพร่หลายและเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนที่จะค้นหาความรู้มาได้ด้วยตนเอง
3. สามารถใช้ได้กับกลุ่มผู้เรียนไม่จำกัดจำนวน โดยเฉพาะใช้ได้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีจำนวนมากซึ่งไม่สะดวกที่จะสอนด้วยวิธีอื่น
4. ผู้สอนหรือผู้บรรยายสามารถควบคุมเนื้อหาได้ถูกต้องและสามารถจำกัดขอบเขตของเนื้อหาโดยจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาที่มีอยู่
5. เป็นวิธีที่เหมาะสมในการสอนเนื้อหาทางทฤษฎี แนวคิดเบื้องต้น หรือการให้ความรู้เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ให้กว้างขวางขึ้น

6. สามารถใช้การบรรยายร่วมกับเทคนิคการสอนแบบอื่นได้ เช่น การสาธิต การอภิปราย การซักถาม เป็นต้น

ข้อจำกัด

1. วิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย ถ้าหากใช้เวลาในการบรรยายติดต่อกันนานเกินไป หรือกรณีที่ผู้บรรยายขาดทักษะในการบรรยายและการที่ผู้เรียนไม่ได้ร่วมกิจกรรมเลย นอกจากการฟังและจดคำบรรยาย จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้เช่นกัน
2. ผู้ที่จะใช้วิธีนี้ได้ดี นอกจากจะต้องเตรียมเนื้อหาให้ดีแล้ว จะต้องมีความรู้ในการพูด เพราะจะช่วยให้การบรรยายครั้งนั้นมีสัมฤทธิ์ผลมากกว่าการบรรยายโดยผู้บรรยายที่ขาดทักษะในการพูด
3. เป็นวิธีที่ไม่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงทุกคน เพราะผู้เรียนบางส่วนอาจถูกละเลยโดยไม่ตั้งใจ ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีที่ยากในการใช้เมื่อคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. มักเป็นการถ่ายทอดความรู้แบบการสื่อสารทางเดียว จึงทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยมีโอกาสโต้ตอบแสดงความคิดเห็น ทำให้ไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นหรือไม่
5. วิธีนี้นอกจากจะไม่ค่อยส่งเสริมความคิดแล้ว ยังสนับสนุนให้เรียนรู้แบบท่องจำมากกว่าความเข้าใจ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้บรรยายสนใจแค่เนื้อหาที่เตรียมมาเท่านั้น
6. ผู้เรียนมักจะเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาที่ได้ฟังเท่านั้น นอกจากว่าจะมีการจดสรุปคำบรรยายได้ดี ดังนั้นถ้าหากใช้วิธีการบรรยายเป็นประจำจะมีส่วนทำให้ผู้เรียนมีความคิดอยู่ในวงแคบ ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา และวิธีนี้ยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบท่องจำ เพราะผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้คอยรับฟังอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของการบรรยายทำให้ผู้เรียนเป็นผู้รับข่าวสารโดยไม่ต้องใช้ความคิดอะไรมากนัก

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปในส่วนที่เป็นจุดอ่อนและปัญหาที่สำคัญของการสอนแบบบรรยาย คือ ผลที่ได้จากการสอนด้วยวิธีนี้ ทำให้ผู้เรียนขาดการใช้ความคิดในขณะที่เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้ความคิดน้อยมาก ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของการบรรยายสนับสนุนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมดังกล่าว

นอกจากนั้นเท่าที่ผ่านมาหลังจากที่ครูได้บรรยายไว้แล้ว ผู้เรียนยังขาดความสามารถในการจดจำเนื้อหาและยังจับประเด็นสำคัญในเนื้อหาไม่ได้ นั่นคือผู้เรียนยังมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาที่ได้บรรยายไปในระดับต่ำมาก ปัญหาเหล่านี้สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพื่อให้เป้าหมายของการศึกษาที่วางไว้ ได้มีโอกาสบรรลุตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมในการบรรยาย จะเห็นว่า การบรรยายต้องอาศัยการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นสำคัญ คือจะมีผู้สอนหรือผู้บรรยายพูดออกกล่าวเนื้อหาให้ผู้เรียนได้รับฟังเนื้อหา ขณะเดียวกันในขณะที่บรรยายทั้งผู้บรรยายและผู้ฟังจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การเขียน หรือการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ไปด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าการบรรยายเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับภาษา ดังที่ สนิท ตั้งทวี (2529 : 58-59) ให้อธิบายไว้ว่าภาษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนด้วยเช่นกัน ในด้านการเรียนการสอน ภาษาจะนำไปสู่การเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ ช่วยให้มนุษย์เกิดการรวบรวมความคิดจากการที่การสอนเป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งการบรรยายก็เป็นวิธีหนึ่งในการเสนอให้ความรู้แก่ผู้เรียนที่ต้องอาศัยภาษาในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้บรรยาย ภาษาจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนเป็นอย่างมาก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาไทยของผู้เรียนเข้ามาศึกษาด้วย ทั้งนี้ จากการศึกษาของ รัตนา ศิริพานิช (2507) และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 58) ได้ผลการวิจัยสรุปได้ว่าความสามารถทางภาษาไทยมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็เป็นผลจากการเรียนรู้นั่นเอง ดังนั้นจากข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาในลักษณะดังกล่าว จึงได้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีต่าง ๆ ที่จะนำมาส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยได้ศึกษากับผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่าบางวิธีทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน บางวิธีทำให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูงเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ บางวิธีสามารถช่วยให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาต่ำเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง นั่นคือบางวิธีเหมาะกับผู้ที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ งานวิจัยเหล่านี้ เช่นการวิจัยของ เข้มพร จตุธำรง (2521) ชาลี มหาบรรพต (2528)

ไทเลอร์และคนอื่น ๆ (Tyler and others, 1983 : 359-373) และงานวิจัยอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง การวิจัยที่ผ่านมาสรุปได้ว่าวิธีต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาไม่ได้ทำให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูงเกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีความสามารถทางภาษาคำาทุกรณีไป แต่บางวิธียังมีประโยชน์สำหรับผู้ที่มีความสามารถทางภาษาคำามากกว่าผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง เช่นผลการศึกษาของออสซูเบล และฟิตซ์เจอร์าลด์ (Ausubel and Fitzgerald, 1962 : 243-249) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สิ่งๆช่วยในการจัดรวบรวมความคิด (Organizer) ก่อนการอ่านเรื่องโดยให้ทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่มีความสามารถทางภาษาสูงและความสามารถทางภาษาคำา พบว่าการใช้สิ่งๆช่วยในการรวบรวมความคิดก่อนการอ่านเรื่องชนิดที่มีการสรุปเรื่องย่อให้ก่อน และชนิดที่มีการบอกโครงเรื่องมาก่อน ช่วยให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มเกิดความจำและความเข้าใจเรื่องได้ดีและง่ายขึ้น แต่ผลครั้งนี้ปรากฏชัดว่าได้ผลดีมากสำหรับกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาคำา ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายว่าเด็กที่มีความสามารถทางภาษาคำานั้นมีความสามารถในการจัดรวบรวมความคิดในเนื้อหาได้คำา ในขณะที่เด็กที่มีความสามารถทางภาษาสูงจะสามารถจัดรวบรวมความคิดของเนื้อหาได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้นเด็กที่มีความสามารถทางภาษาคำาจึงต้องการสิ่งๆช่วยในการจัดรวบรวมความคิดมากกว่าเด็กที่มีความสามารถทางภาษาสูง แต่อย่างไรก็ตามเด็กที่มีความสามารถทางภาษาสูงก็จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมเช่นกัน ทั้งนี้เพราะบางวิธีที่นำมาใช้จะมีความเหมาะสมกับผู้เรียนแตกต่างกัน ดังนั้นด้วยเหตุผลและข้อมูลสนับสนุนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรความสามารถทางภาษาของผู้เรียนมาศึกษาในครั้งนี้ด้วย

จากการที่การบรรยายและภาษาจะต้องมีความสัมพันธ์กันดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และด้วยเหตุผลที่วิธีการบรรยายยังมีความจำเป็นและยังเป็นที่ยอมรับในการเสนอความรู้ แต่การบรรยายยังมีข้อบกพร่องได้แก่ การที่ผู้เรียนจะเป็นผู้คอยรับความรู้เป็นส่วนใหญ่และไม่พยายามใช้ความคิดเพื่อให้อ่านใจบทเรียนในขณะที่ฟังคำบรรยาย ขณะเดียวกันผู้เรียนก็จำเรื่องที่ได้อ่านไปแล้วไม่ได้ และจับประเด็นสำคัญก็ไม่ได้ ทำให้ขาดความเข้าใจในบทเรียนนั้น กล่าวคือผู้เรียนยังบกพร่องในการเรียนรู้ความบกพร่องนั้นนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำด้วย ข้อบกพร่องเหล่านี้สมควรที่จะได้รับการแก้ไข อีกทั้งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายที่ผ่านมา ทำให้

เกิดความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบว่าในการเสนอคำบรรยายแต่ละครั้ง ถ้าหากผู้บรรยายใช้เทคนิคอื่นมาประกอบ ได้แก่การใช้คำถามประกอบก่อนเสนอคำบรรยาย การใช้คำถามประกอบหลังจากเสนอคำบรรยาย การบอกโครงเรื่องประกอบก่อนเสนอคำบรรยาย หรือการเสนอเฉพาะคำบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีเทคนิคอื่นใดมาประกอบ จะทำให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกันเกิดการเรียนรู้เนื้อเรื่องแตกต่างกันหรือไม่ และวิธีการเสนอคำบรรยายในแต่ละวิธีจะให้ผลการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วิธีเสนอคำบรรยายแบบต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคอื่นประกอบ ได้แก่วิธีที่มีคำถามประกอบ และวิธีที่มีโครงเรื่องประกอบคำบรรยาย เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดโครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structure) เกี่ยวกับเรื่องนั้น เรียกวธีเหล่านี้ว่าเป็นวิธีจัดสิ่งที่จะช่วยให้ความคิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง (Organization Technique) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวที่บรรยายอย่างมีความหมาย (Ausubel, 1978 : 170-171) สิ่งช่วยจัดความคิดหรือสิ่งช่วยให้เกิดความคิดหมายถึงสิ่งที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะช่วยให้เรียนรู้เนื้อหาได้ง่ายและเร็วขึ้น เพราะผู้เรียนจะมองเห็นขอบข่ายของเนื้อหาได้อย่างกว้าง ๆ และช่วยรวบรวมเนื้อหาที่ได้เรียนผ่านมาหรือที่กำลังจะเรียน (Ausubel 1978 : 170-171) นั่นคือถ้าใช้สิ่งช่วยจัดความคิดก่อนการเรียนก็จะเป็นการสร้างความพร้อมแก่ผู้เรียนก่อนที่จะเรียน ถ้าหากใช้หลังการเรียนจะช่วยในการรวบรวมความรู้ที่ได้เรียนมาเช่นใช้วิธีการบอกโครงเรื่อง การตั้งคำถามให้คิด เป็นต้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ โปรเกอร์และคนอื่น ๆ (Proger and others, 1970 : 25) ได้แบ่งลักษณะของสิ่งช่วยจัดความคิดออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ลักษณะที่เป็นเรื่องย่อหรือสรุปย่อ (Content Abstract)
2. ลักษณะที่เป็นโครงเรื่อง (Outline)
3. ลักษณะที่เป็นคำถามถูก-ผิด (True-False Questions)
4. ลักษณะที่เป็นคำถามให้เติมคำ (Completion Questions)

นอกจากนั้น โปรเกอร์และคนอื่น ๆ (Proger and others, 1970 : 25) ยังได้แบ่งตามช่วงของการนำเสนอ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เสนอก่อนการเรียน (Advanced Organizer) หรือเรียกว่าการนำเรื่อง (Introductory)
2. ประเภทที่เสนอระหว่างการเรียนหรือระหว่างเนื้อหา (Concurrent Organizer)
3. ประเภทที่เสนอในตอนสุดท้ายของการเรียน (Post Organizer)

การใช้คำถามประกอบเนื้อเรื่อง เป็นตัวแปรหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ เพราะคำถามจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการตื่นตัวและแสดงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ (เสริมศรี ไชยศรี, 2526 : 56) ในการบรรยายนั้นถ้าหากมีคำถามมาประกอบด้วยแล้ว จะกระตุ้นให้ผู้ฟังตื่นตัวและเกิดความสนใจ การที่ผู้ฟังเกิดการตื่นตัวจะทำให้การบรรยายครั้งนั้นประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น (เอนกกุล กรีแสง, 2522 : 214) คำถามจะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น ฟัง อ่าน คิด ค้นคว้า เป็นต้น จะช่วยในการจำเนื้อหาที่ตรงกับคำถามได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากคำถามได้ดียิ่งขึ้นด้วย (Hiller, 1974 : 202) และคำถามยังช่วยยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนหลาย ๆ ด้าน ก่อให้เกิดการคิดค้นต่อไป

คำถามที่ใช้ประกอบคำบรรยาย อาจถามผู้เรียนก่อนหรือหลังจากบรรยายเรื่องจบแล้วก็ได้ คำถามเหล่านี้จัดว่าเป็นคำถามช่วยเสริมการเรียน (Adjunct Questions) (Hamilton, 1985 : 50 Citing Anderson and Biddle, 1975) จากการศึกษาของ อังเดร (Andre, 1979 : 281-285) ซึ่งได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการใช้คำถามประกอบการเรียน สรุปได้ว่าคำถามต่าง ๆ จะมีผลต่อความสนใจของผู้เรียน คือ ทำให้เพิ่มความสนใจในการศึกษาเรื่องราวที่กำลังเรียน หรือที่กำลังจะเรียนมากยิ่งขึ้น และยังทำให้มีการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ตามแนวคำถามนั้นมีการชี้เฉพาะและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

คำถามประกอบก่อนการเสนอบรรยาย จะช่วยกระตุ้นความคิด ทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะค้นหาแนวคิดหรือจุดสำคัญของเรื่อง (Brown ; Campion and Day, 1981 : 14)

เช่นเดียวกันนี้ จากข้อสรุปของ แมคกาวและโกรเทลูสเซน ซึ่งอ้างอิงโดยเอลลิส (Ellis, 1982 : 860-861 Citing McGaw and Grotelueschen, 1972) กล่าวว่า คำถามที่นำมาก่อนการเรียนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดรอบคอบว่าจะต้องศึกษาข้อมูลด้านใดบ้าง จะเป็นความคิดที่คิดไปล่วงหน้าหรือคิดคาดการณ์ถึงผลที่จะได้รับ (Foward Effect) ลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนเพิ่มความสนใจต่อเนื้อหาวิชาและพยายามค้นหาคำตอบ อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เรียนจะสามารถค้นหาจุดสำคัญและส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ของเรื่องได้

นอกจากนั้น เอลลิสยังได้อ้างถึงการใช้คำถามประกอบที่ตามหลังเนื้อเรื่องหรือหลังจากการเสนอคำบรรยาย ว่า คำถามช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้เช่นกัน คำถามเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนต้องคิดย้อนกลับไปทบทวนความรู้ที่เรียนผ่านมา ความพยายามที่จะตอบคำถามให้ได้ทำให้ต้องทบทวนความรู้ ซึ่งจะทำได้ทั้งความรู้อื่นและความรู้ที่ตรงประเด็นคำถาม เป็นความรู้ที่ได้จากผลของการคิดย้อนกลับ (Backward Review Effect) ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้และความเข้าใจเนื้อเรื่องยิ่งขึ้น การที่ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่ได้เรียนไปแสดงว่าเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น

นอกเหนือไปจากการใช้คำถาม คือการใช้โครงเรื่องประกอบคำบรรยาย โครงเรื่อง คือการจัดแยกแยะหัวข้อความคิดของเรื่องที่มีลำดับขั้นตอน เป็นวิธีการรวมกลุ่มความคิดและจำกัดขอบข่ายของความคิดออกเป็นหมวดหมู่ โครงเรื่องจะช่วยให้การเรียนรู้อำนาจ เรื่องราว เป็นแนวให้ผู้เรียนหรือผู้ฟังคำบรรยายเกิดการสืบค้นหาเนื้อเรื่องมาบรรจุเรียบเรียงให้พอดีกับหัวข้อที่วางไว้ (ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2518 : 116-117) โครงเรื่องเปรียบเหมือนเข็มทิศที่คอยควบคุมความคิดและแนวทางการติดตามเนื้อเรื่อง การให้ผู้เรียนได้ทราบโครงเรื่องก่อนการบรรยาย เป็นการสร้างความรู้พื้นฐานอันจะช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการจดจำและทำความเข้าใจเนื้อหา ดังที่โบรเกอร์และคนอื่น ๆ (1970) ได้กล่าวมาแล้วว่า การให้ผู้เรียนทราบโครงเรื่องก่อนการเรียนเป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

บิชเลอร์ได้อ้างงานวิจัยของบาร์เนอร์และคลาวสัน (Bichler, 1978 : 428 Citing Barner and Clawson, 1975) ซึ่งสรุปว่าการนำวิธีการในลักษณะดังกล่าวมาใช้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ควรใช้กับเด็กที่มีวัยของพัฒนาการทางความคิดในขั้นปฏิบัติการ โดยใช้นามธรรม (Formal Operations) ตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 11-15 ปีขึ้นไปจะมีความเหมาะสมกว่า สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นชั้นที่มีขั้นพัฒนาการอยู่ในช่วงดังกล่าว ซึ่งนักเรียนในชั้นนี้ได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษามาแล้ว และยังมีโอกาสได้รับวิธีการบรรยายในการเรียนการสอนมากขึ้น อีกทั้งความรู้เกี่ยวกับการนำวิธีการบรรยายมาใช้ กล่าวว่าการบรรยายใช้ได้ผลกับเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป (วณิช บรรจง, 2519 : 119 และ สุวัฒน์ พุทธเมธา, 2523 : 170) ผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยด้วยเหตุผลดังกล่าว

การเรียนการสอนด้วยวิธีบรรยายในปัจจุบัน จะมีสื่อช่วยครูผู้สอนในลักษณะต่าง ๆ เช่น เทปโทรทัศน์ที่มีคำบรรยาย เทปบันทึกเสียง สำหรับบันทึกคำบรรยาย นับว่าเป็นสื่อการสอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้สอนและผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถนำไปเรียนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพบกับผู้สอน ส่วนผลการเรียนจากวิธีนี้ได้ผลพอ ๆ กันกับการเรียนจากผู้บรรยายโดยตรงหรือจากวิธีอื่นบางวิธี ซึ่งจากการศึกษาของ ธนิต มานะพันธุ์นิยม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521 : 241) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนเป็นรายบุคคลโดยใช้สไลด์เทปเสียงคำบรรยายกับการสอนแบบบรรยาย มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 60 คน พบว่าการสอนทั้งสองวิธีนี้ให้ผลการเรียนไม่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญ .05 นอกจากนั้นจากการศึกษาผลการสอนโดยใช้วิทยุโรงเรียนที่ใช้การเสนอคำบรรยาย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2526 : 264 อ้างอิงจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521) ซึ่งได้ผลว่าการสอนโดยวิทยุโรงเรียนในชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนรัฐบาล ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากวิธีสอนโดยทั่วไป จากผลดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนโดยใช้เทปคำบรรยายหรือฟังคำบรรยายจากวิทยุโรงเรียน หรือเรียนโดยใช้สื่อการสอนในลักษณะที่คล้ายกันนี้ให้ผลการเรียนพอ ๆ

กันกับวิธีอื่น ๆ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงจัดบทเรียนให้อยู่ในรูปแบบของคำบรรยายซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองแทนการเรียนจากผู้บรรยายโดยตรง โดยเลือกบทเรียนเนื้อหาทางสังคมศึกษา มาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการวิจัย ด้วยเหตุผลคือ จากสภาพการสอนวิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอื่นพบว่า การเรียนการสอนวิชาด้านสังคมศึกษาโดยทั่วไปมักใช้การบรรยาย อีกทั้งผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจเนื้อเรื่องพบว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 ไม่ว่าจะ เป็นเพศชายหรือหญิง และจะเป็นผู้ที่มีผลการเรียนในระดับสูงหรือไม่ก็ตาม มีความสนใจเรื่องทางสังคมศาสตร์ไม่แตกต่างกัน (สุพิศตรา ชุมเกต, 2522 : 20-23 อ้างอิงจากอรุณศรี กำลัง 2515 และประติบ ลิ้มตระกูล, 2518)

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าการเรียนรู้เนื้อเรื่องจากการบรรยายหรือการฟังคำบรรยายนั้น มีตัวแปรหลายอย่างที่มาเกี่ยวข้อง แต่มีอยู่สองตัวแปรที่นับว่าจะส่งผลต่อการเรียนรู้เรื่องที่ย่อย คือวิธีการเสนอคำบรรยายและความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาว่าวิธีเสนอคำบรรยายที่ต่างกัน 4 วิธี จะมีผลต่อการเรียนรู้เนื้อเรื่องทางสังคมศึกษาของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร วิธีเสนอคำบรรยายเหล่านี้ได้แก่วิธีที่มีคำตามประกอบก่อนคำบรรยาย วิธีที่มีคำตามประกอบหลังคำบรรยาย วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย และวิธีที่มีคำบรรยายเพียงอย่างเดียว ส่วนระดับความสามารถทางภาษาได้แก่ระดับความสามารถทางภาษาต่ำและระดับความสามารถทางภาษาสูง

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการบรรยาย

การบรรยายเป็นวิธีสอนที่ใช้ได้ผลกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา มากกว่าผู้เรียนในระดับประถมศึกษา (วณิช บรรจง, 2519 : 119 และสุวิวัฒน์ พุทธิเมธา, 2523 : 170) เว้นแต่ต้องการบอกเหตุการณ์ที่นักเรียนยังไม่ทราบหรือใช้การบรรยายเพื่อทบทวนเนื้อหาต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปแล้วจึงพออนำมาใช้กับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาได้

คำแนะนำทั่วไปในการนำวิธีการบรรยายไปใช้ในการสอน เกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการบรรยายแต่ละครั้งตามที่ เอนกกุล กรีแสง (2522 : 212) และไสว เลี่ยมแก้ว (2528 : 72) เสนอแนะไว้คือ ในการบรรยายแต่ละครั้งไม่ควรให้นานเกินไป โดยปกติไม่ควรเกิน 45 นาที ถ้าหากจำเป็นต้องใช้กับเด็กประถมศึกษาไม่ควรใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที เพราะถ้านานเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ผลการเรียนจะต่ำ เกี่ยวกับเวลาและผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการบรรยายซึ่ง เอนกกุล กรีแสง (2522 : 212) ใช้อ้างผลการวิจัยของแมคเลิช (McLeish, 1968) พบว่าถ้าใช้เวลาในการบรรยายแต่ละครั้งนานเกินไป ทำให้ความจำเรื่องนั้นของผู้ฟังยิ่งลดลงคือได้ผลว่าใช้เวลาบรรยาย 15 นาที จะจำเนื้อหาได้ประมาณ 41% ใช้เวลา 30 นาที จะจำเนื้อหาได้ประมาณ 25% และใช้เวลา 45 นาที จะจำเนื้อหาได้เพียง 20% สำหรับเรื่องที่จะนำมาบรรยายควรเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องการรู้หรือควรต้องการให้ฟังเหมือน ๆ กัน

องค์ประกอบของการบรรยายที่มีผลต่อการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การเตรียมการสอนหรือเตรียมการบรรยาย ตัวผู้สอนหรือผู้บรรยาย ภูมิหลังของผู้เรียน และการประเมินผล (พกา สัตยธรรม, 2524 : 129-139)

1. การเตรียมการสอนหรือเตรียมการบรรยาย จะต้อง มี

1.1 จุดมุ่งหมายของการบรรยายให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางที่จะกระทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนควรเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง

1.2 เนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง ควรมีหัวข้อเรื่องที่ชัดเจนต้องเป็นเรื่องที่น่าสนใจ มีโครงเรื่องและเนื้อหาที่สมบูรณ์ จัดลำดับเนื้อหาได้ถูกต้อง จะบรรยายเป็นหัวข้อย่อยหลายตอนก็ได้ แต่ควรเริ่มจากสิ่งง่ายไปยาก ควรมีตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน ใช้เวลาให้พอเหมาะกับเนื้อหา

1.3 อุปกรณ์หรือสื่อประกอบการบรรยาย จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีความเข้าใจมากกว่าการฟังอย่างเดียว การบรรยายที่ดีควรมีการเขียนหัวข้อเรื่องทั้งหมดให้ผู้เรียนมองเห็นขั้นตอนไปด้วย นอกจากนั้นอาจมีการแจกเอกสารประกอบการบรรยาย อาจเป็นเอกสารที่มีเนื้อหาโดยละเอียดหรือโดยสังเขป ในบางกรณีอาจจะให้แต่คำถามจากเรื่องที่เรียนเพื่อให้ไปค้นคว้า

หาคำตอบเองตามความเหมาะสม

1.4 การให้แนวคิดหรือมโนทัศน์ (Concept) ของเรื่อง ควรใช้เฉพาะสิ่งที่เด่น ๆ ไม่ควรมากกว่า 3-4 อย่าง เนื่องจากมีเวลาจำกัด ถ้าหากเป็นเรื่องที่ยากก็ควรสรุปให้แนวคิดเพียง 1-2 แนวคิดก็นับว่าเพียงพอ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความสับสน

1.5 กิจกรรมประกอบการบรรยาย ควรเลือกจัดมาประกอบการบรรยายบ้าง เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น เช่นการหยุดบรรยายแล้วเปิดโอกาสให้ซักถาม การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน การทำแบบฝึกหัด เป็นต้น

2. ตัวผู้สอนหรือผู้บรรยาย ต้องมีความพร้อมในเรื่องบุคลิกภาพ อันได้แก่มีความสนใจในเรื่องที่บรรยาย มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนอย่างอื่น เช่นเทคนิคการใช้สื่อการสอน การใช้คำถาม มีท่าทางดีไม่ประหม่า ควรยิ้มแย้มแจ่มใส ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจแต่ถูกต้อง ไวยากรณ์ ใช้น้ำเสียงหนักเบาสูงต่ำให้พอเหมาะเพื่อกระตุ้นความสนใจ ใช้คำที่มีความหมายชัดเจน ไม่คลุมเครือ และควรสบตาผู้เรียนในขณะบรรยาย

3. ภูมิหลังของผู้เรียน ควรมีลักษณะดังนี้

3.1 ควรมีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เพื่อสะดวกในการให้ความรู้หรือจัดประสบการณ์การสอนให้เหมาะสม

3.2 ควรมีความตั้งใจและสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ เพราะการบรรยายจะไม่ประสพผลดีถ้าหากผู้เรียนขาดความสนใจ

3.3 ควรมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอนหรือผู้บรรยาย

3.4 สภาพแวดล้อมของตัวผู้เรียน เช่นสถานที่เรียนหรือสถานที่ฟังคำบรรยาย ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก สะอาด สามารถมองเห็นผู้บรรยายได้ชัดเจน เป็นต้น

4. การประเมินผลหลังจากการสอนหรือบรรยายผ่านไปแล้ว ควรมีการประเมินผล ตั้งแต่การที่ผู้บรรยายประเมินตนเองในขั้นตอนต่าง ๆ ของการบรรยาย ตั้งแต่การเตรียมตัวจนถึงสิ้นสุดการบรรยาย มีการประเมินผู้เรียนทั้งในด้านการเรียนรู้ เนื้อหาและความสนใจ ตลอดจนพิจารณาจุดบกพร่องอื่น ๆ ที่นำมาประกอบการบรรยาย เช่นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ สภาพแวดล้อมของห้องเรียน เพื่อจะได้ นำผลไปปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่องต่อไป

สรุปขั้นตอนการใช้วิธีการบรรยาย มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมจัดทำคำบรรยาย ต้องมีจุดมุ่งหมายของการบรรยายให้ชัดเจน ผู้บรรยายจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้เรียนหรือผู้ฟังพอสมควร เช่นระดับความรู้ วัย เพื่อจะได้ใช้การบรรยายให้เหมาะสม
2. ขั้นจัดทำคำบรรยาย จะต้องลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสม ให้จัดลำดับจากเรื่องง่ายไปยาก จะต้องรู้ว่าตอนใดบ้างที่ควรเน้นย้ำหรือไม่ ควรมีตัวอย่างประกอบหรือมีกิจกรรมอื่นสอดแทรก เช่นการตั้งคำถาม ผู้บรรยายต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าว่าควรมีกิจกรรมเหล่านั้นในตอนใด จะให้สนุกมากขึ้นตรงไหนบ้าง
3. ขั้นบรรยาย ต้องบรรยายไปตามลำดับขั้น จัดเครื่องมือที่จะใช้ให้พร้อม ใช้เทคนิคต่าง ๆ มาผสมผสานให้เหมาะสม
4. ขั้นสรุป จะสรุปเป็นระยะ ๆ เป็นตอน ๆ หรือสรุปตอนสุดท้ายทีเดียว ควรสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องให้ชัดเจน สิ่งไหนจะสรุปเป็นหลัก การ สิ่งไหนควรกระตุ้นให้คิดค้นได้ต่อไป
5. ขั้นประเมินผล สามารถประเมินได้จากการใช้แบบทดสอบ หรือมอบหมายให้ไปทำงานก็ได้ เช่นมอบคำถามให้ไปคิดค้นคว้า ให้ทำแบบฝึกหัด เป็นต้น /

การวิจัยเกี่ยวกับการใช้คำถาม

โบเกอร์ (Boker, 1974 : 96-98) ได้ศึกษาถึงผลของการใช้คำถามนำประกอบการศึกษาทบทวน ที่มีต่อการจำเนื้อเรื่อง โดยวัดความจำด้วยการทดสอบทันทีเมื่ออ่านเรื่องจบและทดสอบอีกครั้งเมื่อถึงช่วงหลังการอ่านเป็นเวลา 7 วัน การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบการวิจัยเชิงทดลองแบบ 3x2x2 (การใช้คำถาม x ประเภทของคำถาม x ประเภทของการทดสอบ) การใช้คำถามแบ่งเป็นใช้คำถามก่อนอ่าน หลังอ่าน และไม่มีคำถาม ประเภทของคำถามแบ่งเป็นคำถามที่ไม่ได้อยู่ในเนื้อเรื่อง แต่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง และคำถามที่ถามความรู้ตรงประเด็นเนื้อเรื่อง ส่วนการทดสอบมี 2 ประเภทเช่นกันคือ การทดสอบทันทีหลังการอ่าน และการทดสอบหลังจากอ่านผ่านไป 7 วัน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการทดลองเป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น จำนวน 108 คน

ผลจากการทดลองพบว่า การใช้คำถามก่อนอ่านเรื่อง หลังอ่านเรื่อง และไม่มีคำถาม ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แตกต่างกันคือ กลุ่มที่ใช้คำถามประเภทที่ไม่ได้อยู่ในเนื้อเรื่องแต่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมีคะแนนจากการทดสอบทันที และจากการทดสอบหลังจากอ่านผ่านไป 7 วัน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีคำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่มีคำถามตรงประเด็นเนื้อเรื่องหลังการอ่าน มีคะแนนการทดสอบทั้งสองประเภทตั้งกล่าวสูงกว่ากลุ่มที่มีคำถามก่อนอ่าน และสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีคำถามตามลำดับ ผลจากการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้คำถามช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการไม่ใช้คำถาม และคำถามหลังจากการอ่านเรื่อง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าคำถามที่นำมามาก่อน

ซาเวลสัน และเบอร์ลินเนอร์ (Shavelson and Berliner, 1974 : 40-48) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้คำถามก่อนการอ่านและหลังการอ่านเรื่อง แบ่งคำถามออกเป็น 2 ระดับคือ คำถามระดับสูง (High Level Question) และคำถามระดับต่ำ (Low Level Question) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งทุกคนผ่านการทดสอบมาแล้วว่ามีความถนัดทางการเรียนเท่าเทียมกัน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มที่ให้คำถามระดับสูงก่อนการอ่าน กลุ่มที่ให้คำถามระดับต่ำก่อนการอ่าน กลุ่มที่ให้คำถามระดับสูงหลังการอ่าน กลุ่มที่ให้คำถามระดับต่ำหลังการอ่าน และกลุ่มที่ไม่มีคำถาม เมื่ออ่านเรื่องจบแล้วมีการทดสอบทันที และทดสอบอีกครั้งเมื่อเวลาผ่านไปสองสัปดาห์ ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 กลุ่ม มีคะแนนการทดสอบแตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มที่ไม่มีคำถามมีคะแนนการทดสอบต่ำสุด และกลุ่มที่ให้คำถามระดับสูงหลังการอ่านมีคะแนนสูงกว่าทุก ๆ กลุ่ม ผลจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าคำถามประกอบการเรียนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาแตกต่างกัน คือคำถามในระดับสูงช่วยเข้าใจเรื่องได้ดีกว่าคำถามในระดับต่ำ และคำถามที่ให้ตอนหลังมีผลต่อการเรียนรู้ได้ดีกว่าการใช้คำถามก่อนการศึกษาเรื่อง

เอลลิสและคนอื่น ๆ (Ellis and others, 1982 : 860-867) ได้ศึกษาเปรียบเทียบถึงผลในการใช้คำถามประกอบการเรียน (Adjunct Question) กับการให้คำแนะนำต่าง ๆ เพื่อดูผลจากการอ่านเรื่องและศึกษาว่าวิธีใดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย กลุ่ม

ตัวอย่าง เป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้นของมหาวิทยาลัยซานดิเอโก จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ให้อ่านเรื่องเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีวิธีใดมาเสริม (Read-Only Group)

กลุ่มที่ 2 ให้อ่านเรื่องที่มีคำถามเสริม (Adjunct Questions Group) ตอนละ 1-2 คำถาม คำถามเหล่านี้จะถามซ้ำหรือเกี่ยวข้องกับคำถามที่จะใช้ในการทดสอบหลังการทดลอง พร้อมกันนี้ทุก ๆ คนในกลุ่มจะได้รับคำแนะนำในการตอบคำถามที่ให้โดยที่ไม่ต้องพลิกกลับไปดูเนื้อเรื่อง ที่อ่านผ่านมา และห้ามทุกคนดูข้อความที่อ่านผ่านมาในขณะที่ตอบคำถาม

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ได้รับการแนะนำอบรม (Instruction Group) เกี่ยวกับการ สอบที่จะต้องสอบหลังจากสิ้นสุดการทดลอง โดยที่ก่อนอ่านข้อความที่ใช้ทดลองจริง ทุกคนจะได้ดูตัวอย่าง ข้อความอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ เรื่องที่จะทดลอง ในตัวอย่างนั้นจะมีตัวอย่างคำถามจากเรื่อง จำนวน 2 ข้อ พร้อมกับมีคำแนะนำวิธีศึกษาเรื่องที่จะใช้ทดลองจริง ไม่มีการตอบคำถามเสริมอย่างกลุ่มที่ 2 แต่ใน แต่ละตอนของเนื้อเรื่องจะมีข้อความเขียนเตือนไว้ว่า "อย่าลืมว่าท่านจะต้องเข้าทดสอบเรื่อง ที่อ่าน มาหลังจากที่ท่านอ่านจบแล้ว.... โปรดหยุดอ่านสักครู่แล้วจงสรุปเรื่องราวสั้น ๆ และให้นึกทบทวนดู ว่าท่านกำลังอ่านเกี่ยวกับเรื่องอะไร.... จากนั้นขอให้อ่านเรื่องต่อไป"

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีคำถามเสริมเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 2 พร้อมกับได้รับการแนะนำเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 3 (Adjunct Questions Plus Instructions Group)

การทดลองโดยให้ทุกกลุ่มอ่านเรื่อง เรื่องเดียวกัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ และสัตว์ ที่พบในมหาสมุทร ความยาวของเรื่องขนาด 1,552 คำ แบ่งเป็นตอนย่อย ๆ 10 ตอน ส่วนแบบ ทดสอบที่ใช้วัดผลหลังการอ่าน เป็นแบบทดสอบที่ให้ตอบคำถามสั้น ๆ จำนวน 20 ข้อ วัดความจำและ ความเข้าใจ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน (Analysis of Variance) พบว่าคะแนนจากการทดสอบของกลุ่มที่ 2, 3 และ 4 สูงกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และกลุ่มที่ 4 มีคะแนนสูงกว่าทุกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการสนับสนุนว่าการใช้

คำถามประกอบการเรียนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงกว่าการไม่ใช้คำถาม และถ้าหากว่าผู้เรียนได้รับคำแนะนำให้รู้จักใช้คำถามที่ใ้ไรก็จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น

ประยูร แจ่มจบ (2521) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทและตำแหน่งของคำถามประกอบบทเรียนที่มีต่อความจำและความเข้าใจ เนื้อเรื่อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 240 คน แบ่งเป็น 8 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน ออกแบบการทดลองแบบ 2×4 (ตำแหน่งคำถาม \times ประเภทคำถาม) ตำแหน่งคำถามแบ่งเป็นตำแหน่งนำหน้าบทเรียนกับตำแหน่งท้ายบทเรียน ส่วนประเภทคำถามแบ่งออกเป็นคำถามวัดความเข้าใจ คำถามวัดความจำใจความสำคัญ คำถามวัดความจำเนื้อหา และคำถามที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหา เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยเนื้อเรื่องประเภทสารคดีที่มีเนื้อหาอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา 2 เรื่อง และแบบทดสอบสำหรับวัดผลจากการอ่านซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก วัดความจำทันทีกับเมื่อหึ่งช่วง 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์จึงทดสอบวัดความเข้าใจ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนผลที่ได้พบว่าในด้านความจำนั้นการใช้คำถามในตำแหน่งหลังเนื้อเรื่องแล้ววัดความจำทันที ส่งผลต่อความจำได้ดีกว่าผลจากการใช้คำถามที่นำหน้าเนื้อเรื่อง ส่วนในด้านความเข้าใจก็พบว่ากลุ่มที่ใช้คำถามหลังเนื้อเรื่องมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่มีคำถามนำหน้าเนื้อเรื่องเช่นกัน ผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าการใช้คำถามหลังเนื้อเรื่องทำให้นักเรียนจำและเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีกว่าการใช้คำถามนำหน้าเนื้อเรื่อง

เท็ดดวง แจ่มใจ (2522) ได้ศึกษาผลของคำถามและการสรุปเรื่องที่มีต่อการเรียนรู้ในเนื้อเรื่อง จากการเรียนด้วยสไลด์ประกอบคำบรรยายในวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ให้เรียนด้วยสไลด์แบบประกอบคำบรรยายที่มีคำถามแทรก กลุ่มที่ 2 เรียนด้วยสไลด์ประกอบคำบรรยายเหมือนกลุ่มที่ 1 แต่แทรกด้วยบทสรุป และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มที่ 3 ให้เรียนด้วยสไลด์แบบประกอบคำบรรยายเพียงอย่างเดียว ในแต่ละกลุ่มจะให้เรียน 3 เรื่อง ๆ ละ 1 ครั้ง เมื่อจบบทเรียนแต่ละครั้งจะทดสอบด้วยแบบทดสอบทันที แล้วนำคะแนนทั้ง 3 ครั้งมารวมกัน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วย t-test ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่ากลุ่มที่บรรยายแทรกด้วยบทสรุป มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่แทรกด้วยคำถาม

และสูงกว่ากลุ่มที่บรรยายเพียงอย่างเดียวตามลำดับ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง ปานกลาง หรือต่ำ ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการบรรยายที่แทรกด้วยบทสรุปช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องมากกว่าการแทรกด้วยคำถามและการบรรยายที่แทรกด้วยคำถามช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว

ชัชวาล ศรีสละ (2527) ได้ศึกษาถึงกิริยาร่วม (Interaction) ของตำแหน่งคำถามกับรูปแบบการคิด ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างไร กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 375 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีรูปแบบการคิดประเภทฟิลด์-ดิเพนเดนซ์ (Field-Dependence) ประเภทฟิลด์-อินดิเพนเดนซ์ (Field-Independence) และประเภทที่อยู่ช่วงกลาง ทั้งหมดมีประเภทละ 125 คน จากนั้นสุ่มนักเรียนในแต่ละประเภทแยกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 25 คน แต่ละกลุ่มให้เรียนด้วยโปรแกรมสไลด์เทปที่มีสิ่งช่วยจัดความคิด (Organizer) ที่เป็นคำถามเชิงอรรถ ตามตำแหน่งของคำถามในบทเรียนกลุ่มละ 1 อย่างคือ มีคำถามแทรกก่อนถึงหน่วยบทเรียนแต่ละหน่วย มีคำถามแทรกตอนท้ายหน่วยบทเรียนแต่ละหน่วย มีคำถามทุกข้อไปรวมไว้ก่อนบทเรียนทั้งหมด มีคำถามทุกข้อไปรวมไว้ตอนท้ายบทเรียนทั้งหมด และไม่มีคำถามใด ๆ มาแทรก หลังจากทดลองแล้วมีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลจากการวิจัยพบว่านักเรียนทั้งสามประเภทในกลุ่มที่มีคำถามหลังบทเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีคำถาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการใช้คำถามในตำแหน่งต่าง ๆ กับรูปแบบการคิดของนักเรียนไม่ขึ้นแก่กันและกัน หรือไม่มีกิริยาร่วมระหว่างตำแหน่งของการให้คำถามกับรูปแบบการคิด ผลการทดลองครั้งนี้สรุปได้ว่าการมีคำถามประกอบบทเรียนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและคำถามหลังบทเรียนให้ผลต่อการเรียนรู้ดีกว่าคำถามก่อนการเรียน

จากผลการวิจัยในหลาย ๆ เรื่องที่ได้เสนอมานี้ แสดงให้เห็นว่าคำถามที่นำมาประกอบการเรียนไม่ว่าจะจัดไว้ส่วนใดของเนื้อเรื่องหรือของบทเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความจำและความเข้าใจเรื่องที่ให้เรียนมากขึ้น สำหรับคำถามที่ถามหลังเนื้อเรื่องหรือท้ายบทเรียนมีแนวโน้มว่าช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าคำถามที่นำมาถามก่อน และมีแนวโน้มช่วยให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าการใช้คำถาม

ในระหว่างเนื้อเรื่องเช่นกัน ในการวิจัยเกี่ยวกับการใช้คำถามประกอบการเรียนที่ผ่านมา ส่วนมากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำถามประกอบการอ่าน ส่วนในด้านการใช้คำถามประกอบการบรรยาย ยังมีการศึกษาเป็นส่วนน้อย จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจนำมาศึกษาประกอบกับการฟังคำบรรยายเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวิจัยเกี่ยวกับการใช้โครงเรื่อง

โครงเรื่อง เป็นแนวทางที่จะช่วยให้มีการจัดความคิดของเรื่องไปอย่างมีระบบ โดยเฉพาะถ้าหากสามารถสร้างโครงเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2522 : 32-33) ได้เสนอแนะว่าโครงเรื่องที่ดียังต้องพร้อมด้วยลักษณะ 5 ประการดังนี้

1. มีข้อความอยู่ในขอบข่ายของชื่อเรื่อง
2. มีความเป็นอิสระไม่ซ้ำซ้อนกัน แต่ละส่วนมีเนื้อหาต่างประเด็น ต่างแง่กันออกไปโดยสิ้นเชิง ถ้าเหลื่อมล้ำหรือซ้ำซ้อนกันจะทำให้การดำเนินเรื่องเกิดความวุ่นวาย
3. หัวข้อแต่ละหัวข้อมีน้ำหนักความสำคัญใกล้เคียงหรือเสมอกัน คือไม่หยิบเอาประเด็นย่อยมาเป็นประเด็นหลัก
4. มีการลำดับความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นอย่างดี ข้อความใดควรมาก่อนหรือหลังเว้นแต่บางเรื่องซึ่งไม่จำเป็นต้องมีลำดับความสัมพันธ์แต่ให้ผลเท่าเทียมกัน
5. มีความสำคัญซึ่งถ้าขาดไปแล้วจะทำให้เรื่องขาดความสมบูรณ์ หมายความว่าโครงเรื่องที่ดียังต้องครบถ้วนในสาระสำคัญของเรื่อง ถ้ายังมีประเด็นปลีกย่อยใด ๆ ที่อยู่ในขอบข่ายของเรื่องแต่ไม่อาจจัดเข้าอยู่ในประเด็นหลักส่วนใดส่วนหนึ่งไว้ นั้นแสดงว่าการทำโครงเรื่องยังขาดความสมบูรณ์

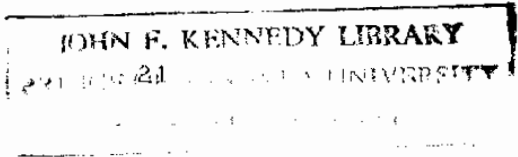
ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518 : 116-117) ได้เสนอแนะวิธีการเขียนโครงเรื่องที่จะให้รายละเอียดชัดเจน ให้เขียนในรูปแบบประโยคเพราะการเขียนด้วยประโยคย่อมนคลุมใจความสำคัญและพร้อมที่จะขยายความได้ทันที แต่ควรเป็นประโยคที่สั้น ๆ รัดกุมและเจาะจงลงไปอย่างชัดเจน ถ้าสามารถทำได้ควรเลือกใช้ถ้อยคำให้เป็นแนวเดียวกันอย่างมีระบบ เช่นถ้าหัวข้อแรกขึ้นต้นด้วยคำ

กริยาหรือคำนาม หัวข้อต่อไปก็ควรเริ่มต้นด้วยคำกริยาหรือคำนามด้วย แต่ทั้งนี้ให้พิจารณาตามความเหมาะสม

งานวิจัยเกี่ยวกับการนำโครงเรื่องมาใช้ในการเรียนของโปรเกอร์และคนอื่น ๆ (Proger and others, 1970 : 28-33) ได้ศึกษาถึงวิธีการนำเรื่อง 4 แบบก่อนการอ่านเรื่อง ได้แก่การนำเรื่องด้วยบทย่อที่มีใจความตรงกับเนื้อเรื่อง การนำเรื่องด้วยการบอกโครงเรื่อง การนำเรื่องด้วยข้อทดสอบถูก-ผิด และการนำเรื่องด้วยข้อสอบเติมคำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็นผู้ที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่ำสุด ต่ำ ปานกลาง สูงกว่าปานกลาง และสูงสุด ให้แต่ละกลุ่มอ่านเรื่องตามวิธีดังกล่าว เมื่ออ่านจบแล้วมีการทดสอบความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจ ผลจากการทดลองพบว่า วิธีการนำเรื่องแบบต่าง ๆ ที่นำมาใช้ปรากฏผลสูงสุดในกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาต่ำสุด ต่ำ และปานกลาง ส่วนในกลุ่มที่มีความสามารถสูงกว่าปานกลางและสูงสุดให้ผลไม่แตกต่างกัน และพบว่าวิธีนำเรื่องแบบบอกบทย่อก่อนอ่านเรื่อง และแบบบอกโครงเรื่อง ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องได้ดีกว่าการนำด้วยข้อทดสอบถูก-ผิด และข้อสอบเติมคำ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการให้ผู้เรียนทราบโครงเรื่องก่อนการศึกษาเรื่องนั้น ทำให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาในระดับปานกลางลงมาจนถึงระดับต่ำสุด มีความเข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการใช้โครงเรื่องช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเรื่องสูงกว่าการใช้ข้อทดสอบถูก-ผิดและข้อสอบเติมคำ

การศึกษาอีกเรื่องหนึ่งของโปรเกอร์และคนอื่น ๆ (Brook and others, 1983 : 293 Citing Proger and others, 1973) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ซึ่งพบว่าการเสนอโครงเรื่องชนิดที่นำประโยคที่เป็นใจความสำคัญของเรื่อง (Sentence Outline) ในแต่ละอนุเจตให้นักเรียนทราบก่อนการอ่าน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องได้มากขึ้น โดยนักเรียนที่ได้อ่านเรื่องเมื่อมีการนำเรื่องด้วยวิธีนี้ มีคะแนนความเข้าใจสูงกว่าการอ่านด้วยวิธีอื่น ทำนองเดียวกับข้อสรุปของบรุกและคนอื่น ๆ (1983 : 293) ซึ่งได้อ้างผลการวิจัยของเอ็กเกน โกซัค และเคิร์ก (Eggen, Kauchak and Kirk, 1978) และผลการวิจัยของกลินน์กับคิเวस्ता (Glynn and Divesta, 1977) ซึ่งสรุปว่า การบอกโครงเรื่อง

หนังสืออ้างอิง

ก่อน ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถอธิบายเนื้อเรื่องที่เรียนมาได้ดีกว่าวิธีอื่น

โฮลลีย์และคนอื่น ๆ (Holley and others, 1981 : 227-236) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการให้คำแนะนำแก่นักศึกษา ให้รู้จักวิธีการอ่านเรื่อง แบ่งนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 1 ออกเป็น 3 กลุ่ม ให้อ่านเรื่องประเภทเดียวกัน แต่ละกลุ่มมีวิธีการดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผูกให้นักเรียนตั้งหัวเรื่องพร้อมกับมีการแนะนำให้รู้จักนำหัวเรื่องมาผูกเรื่อง ในขณะที่อ่าน (Embedded Heading)

กลุ่มที่ 2 ผูกให้นักเรียนใช้โครงเรื่องตามที่ครูได้เตรียมไว้ให้แล้วนำมาใช้ในการอ่านเรื่อง

กลุ่มที่ 3 ให้นักเรียนอ่านไปตามปกติโดยไม่มีการแนะนำและไม่มีสิ่งใดเข้ามาช่วย

เมื่ออ่านเรื่องจบแล้ว มีการทดสอบด้วยแบบทดสอบให้ระลึกคำตอบ (Recall Test) ทดสอบทันทีที่อ่านเรื่องจบ และทดสอบด้วยแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้งเมื่อเวลาผ่านไป 5 สัปดาห์

ผลการวิจัยปรากฏว่าวิธีการในการอ่านทั้งกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ให้ผลไม่แตกต่างกัน แต่จากการพิจารณาผลการทดลองพบว่าวิธีอ่านเรื่องในกลุ่มที่ 1 และในกลุ่มที่ 2 ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงเรื่องช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนได้

การวิจัยอีกเรื่องหนึ่งเป็นของแอนนิส (Annis, 1981 : 179-181) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลของการเสนอรูปแบบการฟังคำบรรยายแบบต่าง ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาว่าวิธีใดเหมาะสมที่สุดในการฟังคำบรรยายและเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากวิธีการในแต่ละแบบ เมื่อวัดผลด้วยแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกคำตอบ และจากการใช้แบบทดสอบอัตนัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่ได้เรียนเรื่องพัฒนาการและการเจริญเติบโตของมนุษย์มาแล้ว มีจำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ทุกกลุ่มจะได้รับเอกสารให้อ่านคำแนะนำเกี่ยวกับการฟังคำบรรยายและการจดบันทึกที่นำมาทดลองทั้งสามแบบ ซึ่งในสามแบบนี้จะรวมถึงวิธีการในกลุ่มที่ตนเองจะต้องปฏิบัติในครั้งนี้อย่างนี้

ACC. No.	64259
DATE RECEIVED	22 ส.ค. 1983
CALL No.

กลุ่มที่ 1 มีบันทึกเต็มรูปแบบ (Full Notes) ทุกคนจะได้รับแผ่นกระดาษที่ได้พิมพ์ข้อความอย่างครบถ้วนเหมือนกับบันทึกข้อความบรรยายของผู้บรรยายทุกอย่าง มีจำนวน 4 แผ่น แต่ละแผ่นจะไม่มีที่ว่างสำหรับจดบันทึกข้อความใด ๆ ลงไป และในขณะที่ฟังคำบรรยายห้ามทุกคนจดบันทึกข้อความใด ๆ ลงไปทั้งสิ้น

กลุ่มที่ 2 ให้มีการบันทึกบางส่วน (Partial Notes) มีลักษณะเช่นเดียวกับการเขียนโครงเรื่อง ทุกคนในกลุ่มได้รับแผ่นกระดาษที่ให้บันทึกข้อความที่เป็นโครงเรื่องไว้บ้างแล้ว และมีที่ว่างที่ได้เว้นไว้ในแต่ละหัวข้อ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถบันทึกเพิ่มเติมตามที่ตนเองต้องการจดบันทึก มีจำนวน 4 แผ่น

กลุ่มที่ 3 ให้บันทึกเองโดยอิสระเป็นของตนเอง (Personal Notes) นักศึกษาได้รับแผ่นกระดาษว่างเปล่าจำนวน 4 แผ่น และได้รับการแนะนำวิธีการจดบันทึกที่เป็นแนวทางของตนเอง

สำหรับเรื่องที่น่ามาบรรยาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักในการปรับพฤติกรรม แบ่งออกเป็น 6 เรื่องย่อย ใช้เวลาในการบรรยาย 40 นาที เมื่อจบการบรรยายแล้วมีการวัดผลโดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน และข้อสอบอัตนัยให้ตอบคำถามสั้น ๆ จำนวน 5 ข้อ 11 คะแนน รวมคะแนนทั้งสองฉบับ 21 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลปรากฏว่ากลุ่มที่ใช้วิธีบันทึกเองโดยอิสระ (กลุ่มที่ 3) มีคะแนนแตกต่างจากกลุ่มที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มที่ 1 มีคะแนนต่ำสุด และเมื่อเปรียบเทียบเฉพาะผลที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ ปรากฏว่าทั้งสามกลุ่มมีคะแนนไม่แตกต่างกันด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ส่วนผลที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบอัตนัย ปรากฏว่าทั้งสามกลุ่มมีคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่ากลุ่มที่ให้บันทึกโดยอิสระ (กลุ่มที่ 3) มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่บันทึกบางส่วน (กลุ่มที่ 2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่ใช้การบันทึกบางส่วนมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับเอกสารบันทึกเต็มรูปแบบ (กลุ่มที่ 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่าการฟังคำบรรยาย

โดยใช้วิธีจับบันทึกบางส่วนในลักษณะเช่นเดียวกับการเขียนโครงเรื่องและการให้ผู้เรียนบันทึกเองตามความต้องการช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในระดับสูง โดยเฉพาะเมื่อมีการวัดผล การเรียนด้วยแบบทดสอบอัตนัย

เจียมจิต ท้าวหาญ (2522) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจและความคงทนในการจำเนื้อเรื่อง เมื่อให้นักเรียนอ่านเรื่องด้วยวิธีที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ให้อ่านเรื่องวิธีที่มีเรื่องย่อ นำมาก่อน กลุ่มที่ให้อ่านเรื่องโดยวิธีบอกโครงเรื่องให้ทราบก่อน และกลุ่มที่มีข้อทดสอบถูก-ผิดก่อนการอ่าน เรื่องที่ให้อ่านเป็นบทความทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวเรา และวัดผลการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบวัดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองคือการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การอ่านเรื่องที่มีการนำเรื่องทั้งสามวิธีหรือในสามกลุ่มดังกล่าว มีผลให้นักเรียนเข้าใจเรื่องเท่าเทียมกัน แต่ในเรื่องความคงทนในการจำเนื้อเรื่องพบว่าวิธีการที่บอกโครงเรื่องให้นักเรียนทราบก่อนให้ผลดีกว่าวิธีอื่น ๆ ทั้งหมด

งานวิจัยอีกเรื่อง เกี่ยวกับการใช้โครงเรื่องได้แก่ผลงานของจิระพันธ์ เตมะ (2524) ได้ศึกษาถึงวิธีช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการฟังละครวิทยุ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ให้ฟังละครวิทยุของคณะแก้วฟ้าชุดตายทั้งเป็น เรื่องอะไรจะเกิดขึ้น มีวิธีต่าง ๆ ตามกลุ่มคือ กลุ่มที่บอกโครงเรื่องของละครก่อนการฟัง กลุ่มที่ถามคำถามอัตนัยก่อนการฟัง และกลุ่มที่ให้ฟังเฉพาะบทละครเพียงอย่างเดียว เมื่อฟังจบได้มีการทดสอบความเข้าใจทันทีโดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ และทดสอบอีกครั้งด้วยข้อสอบชุดเดิม หลังจากทดสอบครั้งแรกผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์เพื่อทดสอบความคงทนของการจำ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่ากลุ่มที่ใช้วิธีบอกโครงเรื่องก่อนการฟัง มีคะแนนจากการทดสอบสูงกว่ากลุ่มที่ใช้คำถามเชิงอัตนัย และสูงกว่ากลุ่มที่ฟังเฉพาะบทละครเพียงอย่างเดียว และเมื่อเปรียบเทียบกันทั้งสี่กลุ่มก็ให้ผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งด้านความเข้าใจและความคงทนในการจำ ผลจากการวิจัยครั้งนี้พอสรุปได้ว่าการให้นักเรียนได้ทราบโครงเรื่องก่อนการฟังเรื่อง ทำให้นักเรียนมีแนวโน้มในการเข้าใจเรื่องได้มากกว่าการถามคำถามเชิงอัตนัยมาก่อน

ส่วนการฟังเรื่องเพียงอย่างเดียวทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ ที่นำมาศึกษา

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้โครงเรื่องมาประกอบในการเรียน สรุปได้ว่าแม้จะมีการวิจัยบางเรื่องปรากฏผลว่าการใช้โครงเรื่องทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เท่าเทียมกันกับวิธีอื่น แต่ยังมีงานวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าการใช้โครงเรื่องช่วยให้การอ่าน การฟังเรื่อง มีสัมฤทธิ์ผลสูงกว่าวิธีที่อ่านหรือฟังเพียงอย่างเดียว และยังได้ผลสูงกว่าการใช้ข้อทดสอบถูกผิดหรือการใช้คำถามเชิงอรรถมาประกอบก่อนการอ่านหรือการฟังเรื่องนั้น

การวิจัยเกี่ยวกับการเสนอทเรียนโดยมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางภาษา

เมเฮอร์ (Maher, 1975 : 2616-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำเรื่องแบบต่าง ๆ เพื่อวัดความเข้าใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 84 คน แบ่งตามกลุ่มที่มีระดับความสามารถในการอ่านเป็นสูง กลาง และต่ำ ผลจากการทดลองพบว่าการนำเรื่องที่ให้เป็นย่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านต่ำและปานกลาง จะได้รับประโยชน์จากการนำเรื่องมากกว่ากลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง

ในปีถัดมาเบเกอร์ (Baker, 1976 : 6629-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำเรื่องมาช่วยในการอ่าน โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 9 ให้อ่านเนื้อเรื่องทางด้านวิชาสังคมศึกษา ผลจากการศึกษาพบว่าการนำเรื่องช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูง และนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่ำเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนั้นยังได้ผลว่าการนำเรื่องช่วยให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง จำเนื้อหาได้นานกว่าทศปาดท์แต่ไม่พบผลในลักษณะนี้ในกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ

ไทเลอร์ เดลานีย์ และกินนูกาน (Tyler, Delaney and Kinnucan, 1983 : 359-373) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สิ่งช่วยจัดความคิดก่อนการเรียน (Advance Organizer) มาช่วยในการอ่านเรื่อง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาสูง และความสามารถทางภาษาต่ำ โดยแบ่งจากผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน เรื่องที่นำมาทดลองมี 1 เรื่อง ออกแบบการทดลองแบบ 3x2 (วิธีใช้สิ่งช่วยจัดความคิด x ความสามารถ

ในการอ่าน) สิ่งช่วยจัดความคิดก่อนอ่านเรื่องได้แก่ การให้อ่านสรุปเรื่องโดยสังเขปก่อน การให้อ่านคำนิยามและอธิบายมโนทัศน์ที่สำคัญที่มีใน เรื่องก่อน และการอ่านเฉพาะเรื่องให้อ่านโดยไม่มีสิ่งใดเข้ามาช่วยเมื่ออ่านจบแล้วจะมีการทดสอบทันทีด้วยการให้เลือกบัตรที่บันทึกข้อความและแนวคิดต่าง ๆ ของเรื่อง (Card-Sorting Task) ซึ่งในบัตรเหล่านี้มีทั้งข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ผลจากการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง สามารถเลือกบัตรทดสอบได้ถูกต้องมากกว่า และสามารถจัดลำดับแนวคิดของเรื่องได้ดีกว่าผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ส่วนวิธีต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อช่วยจัดความคิดก่อนการอ่านพบว่า วิธีเหล่านี้ให้ผลสำหรับกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูงไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ พบว่าการให้คำนิยามและอธิบายมโนทัศน์สำคัญก่อนช่วยให้อ่านเรื่องได้ดีกว่าวิธีอื่น ผลจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง ประสบความสำเร็จในการอ่านตามวิธีต่าง ๆ สูงกว่าผู้มีความสามารถทางภาษาต่ำ แต่มีบางวิธีคือการให้คำนิยามและการอธิบายมโนทัศน์ก่อนอ่านเรื่อง ทำให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาต่ำประสบผลสำเร็จในการอ่านสูงกว่าวิธีอื่น

จากการวิจัยของเออิมพร จตุรธำรง (2521) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความคงทนในการจำเนื้อเรื่อง จากการอ่านบทความมีวิธีการ 3 วิธีได้แก่ การนำสิ่งช่วยจัดความคิด (Organizer) ไว้หน้าเรื่องก่อนการอ่าน ไว้ท้ายเรื่องหลังการอ่าน และไว้ในเรื่อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 336 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่านในระดับสูง กลาง และต่ำ เรื่องที่ให้อ่านมีจำนวน 3 เรื่องเหมือนกันทุกกลุ่ม เมื่ออ่านเสร็จแล้วมีการทดสอบผลทันทีและทดสอบอีกครั้งเมื่อผ่านไป 1 สัปดาห์ ผลปรากฏว่าความเข้าใจในการอ่านและความคงทนในการจำทั้งสามวิธีให้ผลไม่แตกต่างกัน และระดับความสามารถในการอ่านก็ไม่มีผลต่อความเข้าใจเนื้อเรื่องและความคงทนในการจำ แต่จากการพิจารณาแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยจะเห็นว่ากลุ่มที่อ่านโดยมีสิ่งช่วยจัดความคิด มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่อ่านเฉพาะเรื่องเพียงอย่างเดียว

งานวิจัยเรื่องสุดท้ายที่ขอเสนอในที่นี้เป็นงานวิจัยของชาลี มหาบรรพต (2528) ได้ศึกษาผลของการจัดตำแหน่งสิ่งช่วยจัดความคิดแบบเรื่องย่อในการเสนอบทเรียนทางวิทย์ กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จัดเป็นผู้ที่มีระดับความเข้าใจในการฟังสูง กลาง และต่ำ แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีระดับความเข้าใจในการฟังทั้งสามระดับ กลุ่มที่ 1 ให้ฟังเรื่องย่อก่อนแล้วจึงฟังบทเรียนทางวิทยุ กลุ่มที่ 2 ให้ฟังเรื่องย่อภายหลังการฟังบทเรียน กลุ่มที่ 3 ให้ฟังเรื่องย่อทั้งก่อนและหลังบทเรียน เมื่อฟังจบให้ทดสอบผลการเรียนรู้ด้านความเข้าใจ โดยใช้แบบทดสอบ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่มีระดับความเข้าใจต่างกัน มีผลการเรียนรู้ด้านความเข้าใจไม่แตกต่างกัน และการใช้สิ่งช่วยจัดความคิดทั้งสามวิธีก็ให้ผลไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำถาม และการใช้โครงเรื่องประกอบบทเรียน พบว่าทั้งสองวิธีนี้มีผลต่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะต่าง ๆ กัน แต่พอจะสรุปได้ว่าการใช้คำถามประกอบการบรรยายไม่ว่าจะเป็นคำถามที่ใช้ก่อนหรือหลังการบรรยาย และการใช้โครงเรื่องประกอบการบรรยายเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

1. ถ้าเสนอคำบรรยายด้วยวิธีเสนอที่แตกต่างกัน ได้แก่วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย และวิธีที่บรรยายเพียงอย่างเดียวแล้ว นักเรียนจะได้คะแนนจากการทดสอบผลการเรียนรู้แตกต่างกัน
2. ถ้าเสนอคำบรรยายด้วยวิธีเสนอ 4 วิธี ได้แก่วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย และวิธีที่บรรยายเพียงอย่างเดียวแก่นักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ และนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูงแล้ว นักเรียนทั้งสองประเภทนี้จะได้คะแนนจากการทดสอบผลการเรียนรู้แตกต่างกัน
3. ถ้าเสนอคำบรรยายด้วยวิธีเสนอที่แตกต่างกัน 4 วิธี ได้แก่วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย และวิธีที่บรรยายเพียงอย่างเดียว แก่นักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ และนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูงแล้ว คะแนนจากการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะแตกต่างกันออกไป

ตามระดับของความสามารถทางภาษา นั่นคือมีกิจกรรมระหว่างวิธีเสนอคำบรรยายกับระดับความสามารถทางภาษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของวิธีเสนอคำบรรยายต่างวิธีที่มีต่อการเรียนรู้เนื้อเรื่องของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกัน ตลอดจนศึกษากิจกรรมระหว่างวิธีเสนอคำบรรยายกับระดับความสามารถทางภาษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของวิธีเสนอคำบรรยาย 4 วิธี ได้แก่ วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย และวิธีที่บรรยายเพียงอย่างเดียว ว่าแต่ละวิธีทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อเรื่องแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่านักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่ำและนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูง เกิดการเรียนรู้เนื้อเรื่องจากการใช้วิธีเสนอคำบรรยายทั้ง 4 วิธีแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. เพื่อศึกษาว่ามีกิจกรรมระหว่างวิธีเสนอคำบรรยายกับระดับความสามารถทางภาษาหรือไม่

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ด้านความรู้

1. ทำให้ทราบว่าวิธีเสนอคำบรรยาย 4 วิธี ได้แก่วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย และวิธีที่บรรยาย

เพียงอย่างเดียว ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่ วิธีใดส่งผลดีกว่ากัน

2. ทำให้ทราบว่าวิธีเสนอคำบรรยายทั้ง 4 วิธี ทำให้นักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูงและนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาดำ เกิดการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่ นักเรียนกลุ่มใดมีผลการเรียนรู้สูงกว่ากัน
3. ทำให้ทราบว่ามิกิริยาร่วมระหว่างวิธีเสนอคำบรรยายกับระดับความสามารถทางภาษาหรือไม่

ด้านการนำไปใช้

1. ช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนผู้ที่สนใจวิธีการถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยาย สามารถเลือกวิธีการบรรยายไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ
2. เป็นแนวทางในการเลือกวิธีการบรรยายไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับนักเรียน ซึ่งมีระดับความสามารถทางภาษาสูง ต่ำ แตกต่างกัน
3. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตหรือปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนประเภทที่ใช้วิธีการบรรยาย ตลอดจนพิจารณานำความรู้ไปใช้ในการสร้างบทเรียนทางวิทยุ เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
4. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมสำหรับผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการสอนโดยใช้การบรรยาย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 7 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 256 คน

3. เรื่องที่นำมาใช้ในการวิจัย เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาจัดอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา มี 2 เรื่อง ความยากง่ายของเรื่องอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในบทเรียน ของนักเรียน ได้แก่เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิเวศวิทยา มีความยาวของคำบรรยายเฉพาะเนื้อเรื่อง เรื่องละ 28 นาที และ 25 นาที ตามลำดับ

4. การวัดผลการเรียนรู้ เป็นการวัดผลการเรียนจากเรื่องที่บรรยายทั้งสองเรื่อง โดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) โดยมีคำถามด้านความรู้ความจำ (Knowledge) และความเข้าใจ (Comprehension) แล้วนำคะแนนการสอบทั้งสองเรื่องมารวมกัน

5. ตัวแปรในการวิจัย

5.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัวแปรคือ

5.1.1 วิธีเสนอคำบรรยาย แปรค่าออกเป็น 4 ระดับคือ

5.1.1.1 วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย

5.1.1.2 วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย

5.1.1.3 วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย

5.1.1.4 วิธีที่บรรยายเพียงอย่างเดียว

5.1.2 ระดับความสามารถทางภาษา แปรค่าออกเป็น 2 ระดับคือ

5.1.2.1 ระดับความสามารถทางภาษาต่ำ

5.1.2.2 ระดับความสามารถทางภาษาสูง

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การเรียนรู้เนื้อเรื่องซึ่งเป็นคะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในเรื่องที่บรรยาย

นียมศัพท์เฉพาะ

1. วิธีเสนอคำบรรยาย หมายถึง การให้นักเรียนฟังคำบรรยายเรื่อง 2 เรื่อง โดยที่แต่ละคนจะได้ฟังคำบรรยายตามวิธีการใดวิธีการหนึ่งคนละ 1 วิธี จากวิธีต่อไปนี้
 - 1.1 วิธีที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย
 - 1.2 วิธีที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย
 - 1.3 วิธีที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย
 - 1.4 วิธีที่บรรยายเพียงอย่างเดียว
2. คำถามประกอบก่อนคำบรรยาย (Pre-Lecture Question) หมายถึง คำถามเชิงอัตนัยแบบจำกัดคำตอบ ตามความรู้ในเนื้อเรื่องหรือที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่บรรยายในแต่ละเรื่อง
3. คำถามประกอบหลังคำบรรยาย (Post-Lecture Question) หมายถึง คำถามเชิงอัตนัยแบบจำกัดคำตอบ ตามความรู้ในเนื้อเรื่องหรือที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่บรรยายในแต่ละเรื่อง
4. โครงเรื่อง หมายถึง ข้อความที่เป็นสาระสำคัญและสาระย่อยของเรื่องแต่ละเรื่อง อาจเป็นข้อความเดิมที่มีอยู่ในเนื้อเรื่อง หรือเป็นข้อความที่เขียนใหม่ก็ได้แต่อยู่ในขอบข่ายของสาระเนื้อเรื่อง โดยเขียนข้อความที่เป็นสาระสำคัญก่อนแล้วตามด้วยข้อความที่เป็นสาระย่อยสนับสนุนสาระสำคัญนั้นตามขอบข่ายของเนื้อหา
5. คำบรรยาย หมายถึง ส่วนของชื่อเรื่องและเนื้อหาของบทเรียนในแต่ละเรื่อง คือเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิเวศวิทยาและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย ที่ได้บันทึกเป็นคำพูดเชิงบรรยายลงในเทปบันทึกเสียง
6. วิธีเสนอคำบรรยายที่มีคำถามประกอบก่อนคำบรรยาย หมายถึง การให้นักเรียนได้อ่านและฟังคำถามเชิงอัตนัยประกอบเนื้อเรื่องนั้นก่อน แล้วจึงให้ฟังคำบรรยายเนื้อเรื่อง
7. วิธีเสนอคำบรรยายที่มีคำถามประกอบหลังคำบรรยาย หมายถึง การให้นักเรียนได้อ่านและฟังคำถามเชิงอัตนัยประกอบเนื้อเรื่องนั้นทันทีที่ได้ฟังคำบรรยายเนื้อเรื่องจบลง
8. วิธีเสนอคำบรรยายที่มีโครงเรื่องประกอบก่อนคำบรรยาย เช่น การให้นักเรียนได้อ่านโครงเรื่องพร้อมกับฟังเทปบันทึกการบอกโครงเรื่องประกอบเรื่องนั้นด้วย แล้วจึงให้ฟังคำบรรยายเนื้อเรื่องนั้น

9. วิธีเสนอคำบรรยายที่บรรยายเพียงอย่างเดียว หมายถึง การให้นักเรียนได้ฟังเฉพาะคำบรรยายเนื้อเรื่องนั้นโดยไม่มีสิ่งอื่นมาช่วยเสริมแต่อย่างใด
10. ความสามารถทางภาษา หมายถึง ความสามารถทางภาษาไทย ซึ่งประเมินจากคะแนนการตอบแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาไทย 2 ฉบับรวมกัน ได้แก่แบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทย (ท 203-ท 204) และแบบทดสอบวัดความจำกับความเข้าใจในการฟัง แล้วแบ่งคะแนนความสามารถออกเป็น 2 ระดับ โดยใช้ตำแหน่งควอไทล์เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ในตำแหน่งที่น้อยกว่าหรือเท่ากับควอไทล์ที่ 1 (Q_1) จัดเป็นกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาคำ ส่วนผู้ที่ได้คะแนนอยู่ในตำแหน่งที่มากกว่าหรือเท่ากับควอไทล์ที่ 3 (Q_3) จัดเป็นกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาสูง
11. การเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่บรรยายไปแล้ว ซึ่งวัดผลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ความจำและความเข้าใจคลงกัน จำนวน 2 ฉบับ จาก 2 เรื่อง คือ ฉบับที่ 1 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิเวศวิทยา และฉบับที่ 2 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับมารวมกัน
12. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ หมายถึง แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ฉบับ ๑ ละ 1 เรื่อง โดยที่แต่ละฉบับมีทั้งคำถามที่วัดความรู้ความจำและความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่บรรยาย มีการตรวจให้คะแนนข้อที่ตอบถูกข้อละ 1 คะแนน ตอบผิดข้อละ 0 คะแนน เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้